

УДК 338.43
UDC 338.43

СТАН ТА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ОЛІЙНОГО ЛЬОНАРСТВА В УКРАЇНІ
НА ОСНОВІ КОМПАСУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ А. АТКІССОНА

Садовник О.В., кандидат економічних наук, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Київ, Україна

Дзюба О.М., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

Шоха Є.І., Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Київ, Україна

STATE AND DEVELOPMENT STRATEGY OF LINSEED CULTIVATION IN UKRAINE BASED
ON SUSTAINABILITY COMPASS BY A. ATKISSON

Sadovnyk O.V., Ph.D., Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine

Dziuba O.M., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine

Shokha Ye.I., Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine

СОСТОЯНИЕ И СТРАТЕГИЯ РАЗВИТИЯ МАСЛЕНИЧНОГО ЛЬНОВОДСТВА В УКРАИНЕ
НА ОСНОВАНИИ КОМПАСА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ А. АТКИССОНА

Садовник А.В., кандидат экономических наук, Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана, Киев, Украина

Дзюба О.Н., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Шоха Е.И., Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана, Киев, Украина

Постановка проблеми. Рослинництво України має всі необхідні, історично сформовані передумови для ефективного функціонування та розвитку. Ця галузь відіграє винятково важливу роль завдяки специфічним якостям, які виражаються у високій її конкурентоспроможності та має значний експортний потенціал. Виробництво продукції рослинництва спрямоване як для задоволення потреб населення у продуктах харчування (сировина для переробної галузі) так і для виготовлення кормів в галузі тваринництва.

Окремо слід зазначити, що останнім часом в Україні спостерігається позитивна динаміка виробництва, споживання та експорту на ринку нішевих культур, у тому числі льону-кудряшу. Зокрема, в 2017 році в Україні було засіяно льоном більше 50 тис. га, а основна концентрація посівних площ спостерігалась у Дніпропетровській, Запорізькій, Миколаївській, Херсонській, Житомирській та Сумській областях. І хоча внутрішній попит на продукцію з льону значно відстає від світового, перспективи вирощування цієї культури досить високі.

Тому в даній статті пропонуємо з акцентувати увагу на виявленні основних тенденцій розвитку олійного льонарства як прогресивної ніші у розвитку рослинництва в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу стану та перспектив розвитку галузі рослинництва присвячені праці таких науковців, як Андрійчука В.Г., Юрчишина В.В., Шпичака О.М., Андрюшенка С.Ю., Кваші С.М., Макаренка П.М., Лузана Ю.Я., Лукінова І.І. та інших вчених.

У свою чергу, проблемі розвитку галузі олійного льонарства приділяли уваги багато український вчених і дослідників, зокрема Тіхосова Г.А., Дідора В.Г., Сафонов Ю.М., Тулученко Н.В., Сай В.А., Паливода О.М., Висоцька (Головня) О.М. та інші.

Постановка завдання. Мета статті – оцінити існуючий стан галузі рослинництва загалом та олійного льонарства зокрема за допомогою методології сталого розвитку та визначити основні стратегії подальшого розвитку олійного льонарства.

Виклад основного матеріалу. Оцінюючи розвиток аграрного сектору економіки України протягом років незалежності слід виділити два основних векторальні напрями: занепад галузей тваринництва та інтенсифікація рослинництва. Так, починаючи з 90-х років та особливо з 2000-х років, все більша кількість сільськогосподарських підприємств займаються вирощуванням рослинницької продукції, відмовляючись від розведення великої рогатої худоби, свинарства чи птахівництва. У цій галузі акценти розставлені на культури, які є експортно- та інвестиційно-привабливими: пшениця, ячмінь, кукурудза, соняшник, соя, ріпак. Загальними передумовами успішного розвитку саме цих підкомплексів є сприятливі ґрунтово-кліматичні умови,

макроекономічні фактори виробництва та всезростаючий попит на дану продукцію у світі, який формує високі ціни в окремих регіонах світу [1].

Враховуючи вищезазначене, розглянемо динаміку посівних площ основних сільськогосподарських культур в Україні за період 2010-2016 рр. у таблиці нижче [2].

Таблиця 1 – Динаміка посівних площ основних сільськогосподарських культур в Україні за 2010-2016 рр., тис. га

Посівні площі основних сільськогосподарських культур	Роки						
	2010	2011	2012	2013	2014*	2015*	2016*
Культури зернові та зернобобові	15090	15724	15449	16210	14801	14739	14401
Культури технічні	7296	7441	7854	7869	8437	8350	8852
у т.ч. олійні	6745	6859	7353	7555	8082	8074	8522
у т.ч. соняшник	4573	4739	5194	5051	5257	5105	6073
ріпак та кольза	907	870	566	1071	882	682	455
льон-кудряш [3]	-	60	56	46	34	62	67
Коренеплоди та бульбоплоди, культури овочеві та баштанні	1967	2028	2023	1961	1900	1823	1841
Культури кормові	2599	2477	2475	2289	2101	1990	1932

*Примітка: *Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.*

Як видно з даних, поданих у таблиці, обсяги вирощування зернових та зернобобових, а також овочевих та баштанних культур відносно стабільні. Проте існує суттєве скорочення посівних площ під кормовими культурами, що пояснюється значним скороченням поголів'я ВРХ і переходом на систему годівлі, яка базується на використанні концентрованих кормів. Разом цим скоротилися посіви під цукровими буряками, зменшення виробництва яких зумовлюється несприятливою ринковою світовою кон'юнктурою і великим рівнем затрат на їх вирощування. З іншого боку, спостерігається значний приріст посівних площ під олійними культурами, що зумовлено сприятливою ціновою ситуацією на світовому ринку продукції даних культур, які є в Україні є експортно-орієнтованими [4].

В свою чергу, льон-кудряш у структурі рослинництва посідає п'яте місце серед олійних культур [5]. При дотриманні технології вирощування культури врожайність олійного льону може перевищувати 20 ц/га. Однак фактично показники вирощування олійного льону значно нижче, хоч і зростають. За останні п'ять років було досягнуто такі показники врожайності олійного льону: 11,1 ц/га та 12,1 ц/га у 2016 та 2014рр. відповідно. Істотні зміни за певний період мали і площі вирощування культури. Якщо в 2013 році урожай збирали з площі 46,1 тис. га, то в 2016 році вона перевищувала даний показник більш ніж на 40% і становила 66,8 тис. га.

Існує чимало варіантів для оцінки стану та перспектив розвитку галузі. В даній статті ми використаємо метод оцінки розвитку галузі, який розроблений Аланом Аتكіссоном та має назву «компас сталого розвитку».

Компас стійкого розвитку є методом поділу, агрегації та масштабування індикаторів і подальшої оцінки результатів за абсолютною шкалою від 0 до 1, де нульове значення відповідає ситуації найгіршій із можливих або рівню «системного колапсу», а 1, відповідно, уособлює ідеальний або досконалий, довготривалий, стійкий стан [6].

Назва методу пов'язана із центральною метафорою – компасом, де показники напрямку Північ (North), Схід (East), Південь (South) та Захід (West) замінені чотирма основними вимірами стійкості: Природа (Nature), Економіка (Economy), Суспільство (Society) та Добробут (Well-being).

Для більш детальної оцінки галузі рослинництва ми поєднуємо методологію сталого розвитку із вже відомим і широко розповсюдженим SWOT-аналізом, що характеризується процесом встановлення зв'язків між найхарактернішими сильними сторонами (Strengths), слабкостями (Weaknesses), можливостями (Opportunities) та загрозами (Threats), результати якого в подальшому можуть бути використані для формулювання і вибору стратегій. Він дозволяє систематизувати проблемні ситуації, краще розуміти структуру ресурсів, на які слід опиратися в удосконаленні діяльності та розвитку на перспективу, відстежувати загальний стан зовнішнього бізнес-середовища, виділяти і використовувати нові потенційні можливості швидше, ніж конкуренти, вибрати оптимальну дорогу розвитку і уникнути небезпек, приймати зважені рішення.

Оскільки нашою основною метою є формулювання ефективних стратегічних пропозицій розвитку галузі, використаємо даний підхід для аналізу ринку олійного льонарства в Україні. Результати такого аналізу подані у таблиці 2.

Таблиця 2 – Оцінка стану галузі олійного льонарства за компасом сталого розвитку А. Аткиссона

Компас А. Аткиссона	SWOT-аналіз	Спільні сторони	Оцінка (від 0 до 1)
N	S	Основна сильна сторона України в даній сфері – це її земельний фонд. Його величина становить 60,4 млн. гектара. З них на сільськогосподарські угіддя — землі, що використовуються в сільському господарстві, – припадає 42 млн. гектарів, або 70% усієї площі земельного фонду. А те, що Україна має в своєму розпорядженні 30% усього світового чорнозему, є надзвичайно позитивною відправною точкою щодо розвитку галузі рослинництва загалом та олійного льонарства зокрема	0,9
	W	Слабкою стороною можна вважати нестабільність кліматичних умов. Вплив глобального потепління на агротехнології виявляється у зростанні температури повітря або загалом різких коливаннях температурного режиму; зміні середніх місячних сум опадів; зміщенні кліматичних сезонів; зміні тривалості вегетаційного періоду; зростанні повторюваності та інтенсивності хвиль тепла; зростанні повторюваності та інтенсивності вияву стихійних гідрометеорологічних явищ тощо. Більшість дослідників вважають, що XXI ст. є періодом безпрецедентно швидких змін клімату, непередбачуваності погодних умов, а потепління пришвидшує процес опустелювання і збільшує повторюваність посух в окремих регіонах [7].	0,5
	O, T	Ґрунтово-кліматичні умови України досить різноманітні за територіальними зонами через неоднакові ґрунтові покриви, кількість опадів і тепла, тривалість вегетаційного періоду, умови перезимівлі, що свідчить про необхідність враховувати екологічні та біологічні особливості льону-кудряшу при його розміщенні в системі землекористування. В даних умовах, а також враховуючи вказані вище особливості кліматичних змін, варто звернути увагу на застосування та обґрунтований розподіл добрив. Це може бути як чудовою можливістю для підвищення урожайності олійного льону, та як наслідок, збільшення валового збору культури. В той же час, неправильне та нераціональне їх застосування, може призвести до порушення балансу поживних речовин та мати ряд негативних наслідків при отриманні врожаю.	0,6
E	S	Існує ряд особливостей, що робить олійний льон економічно ефективною галуззю рослинництва: 1. Олійний льон є культурою, альтернативною ярому ріпаку - по розміщенню в сівозміні, а за споживанням може замінити соняшник. Має ряд переваг з агрономічної точки зору, а саме: посухостійкість, що пояснюється розвитком кореневої системи, її безперервним ростом у глибину майже до кінця вегетації; короткий вегетаційний період (80-105 днів), що дає змогу збирати льон у кінці липня, та як результат виступати одним із кращих попередників для озимих зернових культур [5]. 2. Є надзвичайно перспективною нішевою культурою. Має просту технологію вирощування, не вимагає застосування інсектицидів, невибагливий до родючості ґрунтів, що дає можливість значно зменшити витрати на 1 га. 3. Згідно Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС від 27.06.2014р. встановлено ставки ввізного мита до країн Європейського союзу, а саме: нульове ввізне мито для насіння льону; для олії з насіння льону на її фракції: сирій олії – 3,2%; для технічного або промислового використання, крім виробництва продуктів харчування – 5,1%; інших – 9,6%.	0,9
	W	Обсяги вирощування льону-кудряшу дуже залежні від обсягів інших культур-замінників та супутніх виробництв. Елеватори України не приймають олійного льону на зберігання через незначні обсяги і необхідності суттєвого доопрацювання насіння. Товарні партії цієї продукції повинні відповідати: вологості до 9%, сміттєвим домішкам - 2%, масляної домішкам - 4%, рівню маслянистості - не менше 35% і не мати ураженість шкідниками, що вдається досягти при додатковому очищенню і сушінню. До того ж, відправка продукції на експорт вимагає її фасування в мішки або біг-беги, а більшість елеваторів не мають необхідного для цього обладнання [5]. Експортне мито на насіння льону у розмірі 10%, що погіршує позиції українських експортерів на зовнішньому ринку [8].	0,4
	O, T	Україна вкрай залежна від зовнішніх ринків. Три світові лідери у виробництві льону – це Канада, Росія і Казахстан. Від коливання врожайності та посівних площ в цих країнах, в першу чергу, залежить і світова ціна на олійну культуру. Наприклад, в 2015 році ціна льону олійного на СРТ складала \$ 450 за тонну, а в 2016 року – тільки \$ 320 [9]. До того ж, значний вплив на аграріїв має коливання курсу валют. Зростання курсу долара може позитивно вплинути на прибутки від експорту насіння льону та продуктів його переробки. Однак, разом з тим підвищуються ціни на сировину та матеріали (насамперед насіння, добрива та засоби захисту рослин) за умов їх купівлі у закордонного постачальника.	0,9

Продовження табл. 2

S, W	S	Льонарство – традиційна для України галузь. Починаючи з 40-х років минулого століття в країнах СРСР виготовлялось дві третини світового обсягу льону. Ця тенденція зберігалась до 70-х років, допоки на ринок не вийшов новий потужний гравець – Китай. Але до 90-х років минулого століття Україна та СРСР все ще були світовими лідерами – валове виробництво волокна складало близько 344 тисяч т на рік [10]. Щодо льону-кудряшу можна відзначити, що спектр його використання надзвичайно широкий. Ляну олію використовують в багатьох галузях промисловості: харчовій, парфумерній, автомобільній, електротехнічній, авіаційній та металообробній, а також у миловарінні та медицині. Насіння льону є цінною біологічною добавкою, його вживання сприяє зниженню вмісту холестерину в крові. Макуха з насіння олійного льону в своєму складі має біля 40 % протеїнів, тож є дуже поживною. З неї виробляють корм для тварин та суміші для рибного корму. Крім цього, ляна олія належить до висихаючих олій і тому з неї виготовляють найкращу оліфу [11]. Враховуючи те, що наразі стрімко розвивається культура споживання екологічно чистої продукції, відбувається активна пропаганда здорового способу життя, олійний льон якнайкраще потрапляє у цей тренд.	0,9
	W	Найбільша загроза розвитку галузі у соціальній сфері – це нестабільність попиту на насіння льону та продукти його переробки, особливо при зниженні ціни на продукти-замінники.	0,3
	O, T	Розвиток комунікацій у сфері органічного виробництва; ведення здорового способу життя; популяризація вживання ляної олії в країнах Європи. Загрозами для розширення сфери застосування льону олійного можуть стати: 1. Насамперед - ціна. На сьогодні ціна за 1 л ляної олії у роздрібному продажу становить від 120 грн., в той час як соняшникова олія коштує 35 грн./л. Вірогідно, із підвищенням рівня життя населення в Україні попит на ляну олію зросте. 2. Існування великої кількості товарів-замінників. Деякі з них набагато дешевші, як от синтетичні замінники олій, що використовуються у промисловості для виробництва продукції для технічних цілей. 3. Кліматичні зміни можуть призвести до появи нових, більш рентабельний видів олійних культур.	0,7

Враховуючи дані таблиці 2 наведемо графічну інтерпретацію компасу сталого розвитку олійного льонарства за А.Аткіссоном (рис. 1).

Зважаючи на проведений аналіз сталого розвитку галузі олійного льонарства можна відзначити, що сильні сторони та можливості розвитку галузі переважають над слабкими сторонами та загрозами.

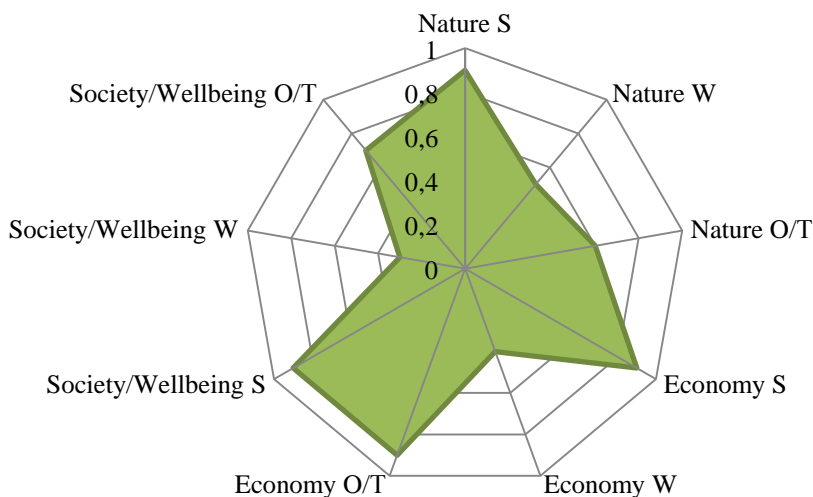

Рисунок 1 – Компас сталого розвитку олійного льонарства

Приділимо додаткову увагу можливостям та загрозам економічної сфери та проаналізуємо дані щодо експорту олійного льону. Як видно із таблиці 3, частка експортної продукції в національному виробництві – за винятком 2013/14 МР – помітно перевищує 50%. В сезоні 2012/13 МР взагалі було експортовано більше трьох чвертей виробленого в Україні льону.

Що ж до обсягів експорту насіння культури, то тільки за останній сезон вони виростили на 57,7%, що, на фоні недавнього спаду у виробництві, просто не може не привертати увагу.

Таблиця 3 – Зовнішня торгівля України насінням льону-кучерявцю

Показник	Маркетинговий рік				
	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Кількість, т	27509,9	31385,0	10325,7	26637,1	42004,4
Вартість, тис. дол. США	14180,0	16742,3	6123,2	11535,8	16356,5

Навіть в умовах зниження середніх експортних цін на насіння культури, вітчизняні експортери продовжують підіймати обсяги своїх доходів від продажу продукції за кордон: у січні-жовтні 2017 року українськими експортерами було поставлено на зовнішні ринки 51,08 тис. тон насіння льону, що оцінюється приблизно в \$17,19 млн. [13]. На першу половину наступного року прогнозується подальше зростання даних обсягів.

До того ж, незважаючи на просідання цін за останні три роки більш ніж на 35% (рис.2), вартість закупівлі льону олійного безпосередньо у виробників на території України, а також вітчизняні експортні ціни є значно нижчими за світові, що дозволяє передбачати перспективи розвитку галузі і розширення її експортного потенціалу. Тож, незважаючи на нестабільність попиту як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, льон-кучеряш є перспективною олійною культурою, яку варто розвивати як на рівні держави, так і на рівні окремого підприємства.

Рисунок 2 – Співвідношення між ціною пропозицією українських експортерів насіння льону і світовими цінами

З метою розв'язання проблем інтенсивного ведення стратегічних галузей сільського господарства, переоснащення господарств технікою, впровадження в рослинництві сучасних сортів і гібридів, поліпшення насінницької справи, освоєння ресурсозберігаючих технологій, більш раціонального використання біокліматичного потенціалу і зональних природно-кліматичних умов Міністерством аграрної політики та продовольства України було розроблено низку державних цільових програм розвитку, зокрема Концепцію Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, що має на меті створення організаційно-економічних умов для ефективного соціально спрямованого розвитку аграрного сектору, стабільного забезпечення населення якісною та безпечною вітчизняною сільськогосподарською продукцією та промисловості сільськогосподарською сировиною, виробництво продукції з високою доданою вартістю, нарощування обсягів на світовому ринку сільськогосподарської продукції та продовольства [12]. Окремі елементи даної програми безпосередньо стосуються розвитку галузі олійного льону. Як додаток до вже існуючих заходів з боку держави пропонуємо такі стратегічні кроки щодо олійного льонарства:

- вдосконалення регуляційної політики, в тому числі митного режиму;
- пропагування використання досягнень генетики і біотехнології, селекції і насінництва та впровадження нових сортів і гібридів рослин, що характеризуються підвищеною посухо- та холодостійкістю, стійкістю до хвороб і шкідників, вищою потенційною врожайністю;
- пошук інвесторів для проведення реструктуризації олійно-жирового підкомплексу з метою підвищення конкурентоспроможності олійно-жирової промисловості та істотного збільшення обсягів її виробництва;
- реалізація механізмів економічної інтеграції виробників насіння олійних культур і олійно-жирової продукції, поступового переходу від експорту насіння льону до експорту продуктів його переробки.

Висновки та пропозиції. Економіка агробізнесу сьогодні переконливо засвідчує, що основною ланкою розвитку будь-якої галузі є аграрні та агропромислові підприємства, які враховуючи світові ринкові тенденції визначають власну виробничу номенклатуру. Тому, враховуючи вищезазначене, пропонуємо дотримуватись на рівні підприємства наступні стратегічні заходи щодо реалізації можливих програм розвитку олійного льонарства в регіонах його вирощування:

1. Оптимізувати структуру посівних площ до науково обґрунтованої за рахунок зменшення площі посіву соняшника і розширення посівних площ під льоном-кудряшем (враховуючи його властивості як гарного попередника).

2. Висівати декілька сортів льону-кудряшу одночасно для визначення найкращого з них з урахуванням природо-кліматичних змін, які спостерігаються сьогодні в Україні.

3. Впроваджувати технології вирощування льону-кудряшу, які не потребують спеціалізованої сільськогосподарської техніки та за рахунок цього оптимізації використання технічний парку на підприємстві.

4. Обґрунтовано підходити до планування обсягів вирощування олійного льону з точки зору визначення оптимальних партій при доробці, зберіганні та транспортуванні.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Сава А. Галузь рослинництва: підсумки 2016 року [Електронний ресурс] / Андрій Сава – Режим доступу до ресурсу: <http://agroprod.biz/2017/02/20/haluz-roslynyyststva-pidsumky-2016-roku/>.

2. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Просвітницька виробничо-комерційна фірма «СЯЙВО». Льон олійний в Україні: сучасний стан та можливості розвитку [Електронний ресурс] / Просвітницька виробничо-комерційна фірма «СЯЙВО» – Режим доступу до ресурсу: <http://siaivo.com/upload/file%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D1%83%20%D0%B2%20%D0%9D%D0%90%D0%90%D0%9D.pdf>.

4. Сидорук Б. Галузь рослинництва: перспективи наступного сезону [Електронний ресурс] / Борис Сидорук. – Режим доступу до ресурсу: <http://agroprod.biz/2017/10/26/haluz-roslynyyststva-perspektyvu-nastupnoho-sezonu/>.

5. Информационная компания “ПроАгро”. Эксперты отмечают преимущества выращивания масличного льна [Електронний ресурс] / Информационная компания “ПроАгро”. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.proagro.com.ua/news/ukr/4089979.html>.

6. Atkisson A. The Compass Index of Sustainability: A Five-Year Review / A. Atkisson, R. Hatcher // Draft Version 3–29.

7. Хромьяк В.М. Ризики ведення рослинництва в умовах Північно-східного Степу в зв'язку зі зміною клімату / В.М. Хромьяк, В.В. Наливайко // Вісник аграрної науки. – 2016. – № 9. – С. 17–24.

8. Закон України «Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур» від 10.09.1999 № 1033-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1033-14>.

9. Пекін В. Чому варто інвестувати у олійний льон? Плюси для виробника та переробника [Електронний ресурс] / В. Пекін. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://agravery.com/uk/posts/show/comu-varto-investuvati-u-olijnij-lon-plusi-dla-virobnika-ta-pererobnika>.

10. Кузьменко І. Українське льонарство: чим закінчиться криза? [Електронний ресурс] / І. Кузьменко. – Режим доступу до ресурсу: http://a7d.com.ua/agropoltika/aktualna_tema/629-ukrainske_lonarstvo_chim_zaknchitsja_kriza.html.

11. Льонарство: відродження традиційного промислу [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bakertilly.ua/news/id1182>.

12. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/248907971>.

13. Дейна Д. Олійний аутсайдер: все про виробництво та експорт льону [Електронний ресурс] / Д. Дейна. – Режим доступу до ресурсу: <http://agravery.com/uk/posts/show/olijnij-ajtsajder-vse-pro-virobnictvo-ta-eksport-lonu>.

REFERENCES

1. Sava A. Haluz roslynyyststva: pidsumky 2016 roku [Crop production: outcome of 2016 year]. <http://agroprod.biz/>. Retrieved from: <http://agroprod.biz/2017/02/20/haluz-roslynyyststva-pidsumky-2016-roku/> [in Ukrainian].

2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. [State Statistics Committee of Ukraine]. <http://www.ukrstat.gov.ua>. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

3. Prosvitnytska vyrobnycho-komertsiina firma «SIAIVO». Lon oliyniy v Ukraini: suchasnyi stan ta mozhlyvosti rozvytku [Linseed in Ukraine: current state and development possibilities]. <http://siaivo.com/>. Retrieved from: <http://siaivo.com/upload/file%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D1%83%20%D0%B2%20%D0%9D%D0%90%D0%90%D0%9D.pdf>.

- BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D1%83%20%D0%B2%20%D0%9D%D0%90%D0%90%D0%9D.pdf [in Ukrainian].
4. Sydoruk B. Haluz roslynnystva: perspektyvy nastupnoho sezonu. [Crop production: perspectives of the next season]. <http://agroprod.biz/>. Retrieved from: <http://agroprod.biz/2017/10/26/haluz-roslynnystva-perspektyvy-nastupnoho-sezonu/> [in Ukrainian].
 5. Informatsionnaya kompaniya "ProAgro". Ekspertyi otmechayut preimuschestva vyiraschivaniya maslichnogo lna [Experts point benefits of growing linseed]. <http://www.proagro.com.ua/>. Retrieved from: <http://www.proagro.com.ua/news/ukr/4089979.html> [in Russian].
 6. Atkisson A. The Compass Index of Sustainability: A Five-Year Review / A. Atkisson, R. Hatcher // Draft Version 3 -29.
 7. Khromiak V. M., Nalyvaiko V.V. (2016) Ryzyky vedennia roslynnystva v umovakh Pivnichno-skhidnoho Stepu v zviazku zi zminoiu klimatu [Risks of crop production in Steppe area caused by climate change]. Visnyk ahrarnoi nauky – Bulletin of agrarian science, 9, 17–24 [in Ukrainian].
 8. Zakon Ukrainy «Pro stavky vyviznoho (eksportnoho) myta na nasinnia deiakykh vydiv oliinykh kultur» [The Law of Ukraine «On customs-tariff's rate for oil crops»]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1033-14> [in Ukrainian].
 9. Pekin V. Chomu varto investuvaty u oliinyi lon? Plusy dlia vyrobnyka ta pererobnyka [Why you should invest in linseed? Pluses for producer and processor]. <http://agravery.com/> Retrieved from: <http://agravery.com/uk/posts/show/comu-varto-investuvati-u-olijnij-lon-plusi-dla-virobnika-ta-pererobnika>.
 10. Kuzmenko I. Ukrainske lonarstvo: chym zakinchytsia kryza [Ukrainian linseed cultivation: when is the end of the crisis]. <http://a7d.com.ua/> Retrieved from: http://a7d.com.ua/agropoltika/aktualnatura/629-ukrainske_lonarstvo_chim_zaknchitsja_kryza.html.
 11. Lonarstvo: vidrodzhennia tradytsiinoho promyslu [Linseed cultivation: new dawn of the traditional industry]. <http://www.bakertilly.ua/> Retrieved from: <http://www.bakertilly.ua/news/id1182>.
 12. Kontsepsiia Derzhavnoi tsilovoi prohramy rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky na period do 2020 roku. [State's development program for agricultural sector for a period until 2020]. <https://www.kmu.gov.ua/> Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248907971>.
 13. Deina D. Oliinyi autsajder: vse pro vyrobnytstvo ta eksport lonu [Linseed outsider: everything about production and export of linseed]. <http://agravery.com/> Retrieved from: <http://agravery.com/uk/posts/show/olijnij-utsajder-vse-pro-vyrobnytstvo-ta-eksport-lonu>.

РЕФЕРАТ

Садовник О.В. Стан та стратегія розвитку олійного льонарства в Україні на основі компасу сталого розвитку А. Аتكіссона / О.В. Садовник, О.М. Дзюба, Є.І. Шуха // Економіка та управління на транспорті. – К.: НТУ, 2018. – Вип. 6.

У статті розглянуто сучасний стан та перспективи олійного льонарства в Україні та надано пропозиції щодо основних стратегічних кроків на рівні держави та рівні підприємства щодо розвитку олійного льонарства.

Об'єкт дослідження – процеси виробництва та реалізації олійного льону в Україні.

Мета статті – оцінити існуючий стан галузі рослинництва загалом та олійного льонарства зокрема за допомогою методології сталого розвитку та визначити основні стратегії подальшого розвитку даної галузі в Україні.

Методи дослідження – методи узагальнення та аналогії, індукція, дедукція та системний підхід.

В статті наведено динаміку посівних площ як галузі рослинництва в Україні загалом, так і олійного льонарства зокрема; визначено існуючі тенденції розвитку рослинництва та олійного льонарства за останнє десятиліття; проведено аналіз розвитку олійного льонарства на основі чотирьох вимірів стійкості: природа, економіка, суспільство і добробут; запропоновано стратегічні заходи розвитку галузі льонарства на рівні держави та підприємства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: РОСЛИННИЦТВО, ОЛІЙНИЙ ЛЬОН, СТРАТЕГІЯ, СТАЛИЙ РОЗВИТОК

ABSTRACT

Sadovnyk O.V., Dziuba O.M., Shokha Ye.I. State and development strategy of linseed cultivation in Ukraine based on sustainability compass by A. Atkisson. Economics and management on transport. Kyiv. National Transport University. 2018. Vol. 6.

The study considers current state and perspectives of development of linseed cultivation in Ukraine and provides proposals for main strategic moves of the government and enterprises in linseed industry.

The object of the study – the processes of production and marketing of linseed in Ukraine.

The purpose of the study – to estimate the state of crop production as a whole and linseed cultivation as particle using methodology of sustainable development and determine key strategies for linseed industry in Ukraine.

The study adduces the dynamics of sown area of main crops in general and linseed in particle; determines exciting development tendencies of crop production and linseed cultivation over last ten years; analyses linseed industry development on the basis of four sustainability measures: nature, economy, society

and well-being; recommends strategic ways of linseed cultivation development at the State level and level of enterprise.

KEYWORDS: CROP PRODUCTION, LINSEED, STRATEGY, SUSTAINABILITY.

РЕФЕРАТ

Садовник А.В. Состояние и стратегия развития масличного льноводства в Украине на основании компаса устойчивого развития А. Аткиссона / А.В. Садовник, О.Н. Дзюба, Е.И. Шоха // Экономика и управление на транспорте. – К.: НТУ, 2018. – Вып. 6.

В статье рассмотрено современное состояние и перспективы развития масличного льноводства в Украине и предоставлено предложения насчет основных стратегических шагов на уровне государства и уровне предприятия насчет развития масличного льноводства.

Объект исследования – процессы производства и реализации масличного льна в Украине.

Цель работы – оценить состояние отрасли растениеводства в целом и масличного льноводства в частности с помощью методологии устойчивого развития и определить основные стратегии последующего развития масличного льноводства в Украине.

Методы исследования – методы обобщения и аналогии, индукция, дедукция и системный подход.

В статье приведено динамику посевных площадей как отрасли растениеводства в целом и масличного льноводства в частности; определено существующие тенденции развития растениеводства и масличного льноводства за последнее десятилетие; проведено анализ развития масличного льноводства на основании четырех измерений стойкости: природа, экономика, общество и благосостояние; предложено стратегические пути развития отрасли масличного льноводства на уровне государства и предприятия.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: РАСТЕНИЕВОДСТВО, МАСЛИЧНЫЙ ЛЕН, СТРАТЕГИЯ, УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ

АВТОРИ:

Садовник Олександр Володимирович, кандидат економічних наук, доцент, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, доцент кафедри економіки і менеджменту агробізнесу, sadovnyk@kneu.edu.ua, тел. +380662612798, Україна, м. Київ.

Дзюба Оксана Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, Національний транспортний університет, доцент кафедри економіки, e-mail: dzyuba2006@gmail.com, тел. +380679644273, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 313.

Шоха Євгенія Іванівна, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, студентка, e-mail: yevheniia.shokha@gmail.com, тел. +380974357993, Україна, м. Київ.

AUTHOR:

Sadovnyk Oleksandr V., Ph.D., associate professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, associate professor, department of Agribusiness Economics and Management, sadovnyk@kneu.edu.ua, tel. +380662612798, Ukraine, Kyiv.

Dziuba Oksana M., Ph.D., associate professor, National Transport University, associate professor, department of Economics, e-mail: dzyuba2006@gmail.com, tel. +380679644273, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka str., 1, of. 313.

Shokha Yevheniia I., Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, student, e-mail: yevheniia.shokha@gmail.com, tel. +380974357993, Ukraine, Kyiv.

АВТОРЫ:

Садовник Александр Владимирович, кандидат экономических наук, доцент, Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана, доцент кафедры экономики и менеджмента агробизнеса, sadovnyk@kneu.edu.ua, тел. +380662612798, Украина, г. Киев.

Дзюба Оксана Николаевна, кандидат экономических наук, доцент, Национальный транспортный университет, доцент кафедры экономики, e-mail: dzyuba2006@gmail.com, тел. +380976585175, Украина, 01010, г. Киев, ул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 313.

Шоха Евгения Ивановна, Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана, студентка, e-mail: yevheniia.shokha@gmail.com, тел. +380974357993, Украина, г. Киев.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Козак Л.С., кандидат економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри «Економіка», Київ, Україна.

Бондаренко С.В., доктор економічних наук, професор, президент Української академії інвестицій в науку і будівництво, Київ, Україна.

REVIEWER:

Kozak L.S., Ph.D., professor, National Transport University, head, department of Economics, Kyiv, Ukraine.

Bondarenko Ye.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, President of Ukrainian Academy of Investment in Science and Construction, Kyiv, Ukraine.